

AUTOREFERAT

opis dorobku, osiągnięć naukowych oraz działalności akademicko-organizacyjnej

dr Rafał Czachor

Uczelnia Jana Wyżykowskiego

(dawniej: Dolnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach)

ul. Skalników 6b

59-101 Polkowice

Spis treści:

1. Wykształcenie
2. Zatrudnienie
3. Wskazanie osiągnięcia naukowego wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dn. 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki
4. Charakterystyka osiągnięcia naukowego
5. Charakterystyka pozostałych osiągnięć naukowych
6. Współpraca z instytucjami naukowymi, staże, projekty badawcze
7. Praca dydaktyczna
8. Popularyzacja nauki i działalność organizacyjna

1. Wykształcenie

W 2007 roku uzyskałem tytuł magistra stosunków międzynarodowych w Instytucie Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego. Praca magisterska *Biografia polityczna Aleksandra Łukaszenki* (promotor: prof. dr hab. B.J. Albin) zdobyła wyróżnienie w konkursie na najlepszą pracę na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego.

W 2010 roku uzyskałem tytuł magistra filologii słowiańskiej specjalność filologia rosyjska w Instytucie Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Wrocławskiego.

W latach 2007-2010 odbyłem studia w Doktoranckim Studium Nauk o Polityce, Filozofii i Socjologii na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce został nadany przez Radę Instytutu

Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego 10 grudnia 2010 roku. Przedmiotem postępowania była obroniona z wyróżnieniem rozprawa zatytułowana *Polityka zagraniczna Republiki Białoruś* (promotor: dr hab. prof. UWrocław. Z.J. Winnicki, recenzenci: prof. dr hab. W.Snapkowski, dr hab. W. Baluk).

W 2013 roku ukończyłem studia podyplomowe Menedżer projektu badawczo-rozwojowego w Wyższej Szkole Bankowej we Wrocławiu. Były to studia przeznaczone dla pracowników uczelni wyższych.

2. Zatrudnienie

Od 1 marca 2011 roku jestem zatrudniony na stanowisku adiunkta w Dolnośląskiej Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach (obecnie funkcjonuje pod nazwą Uczelnia Jana Wyżykowskiego). Od 2013 roku sprawuję w tej uczelni funkcję pełnomocnika rektora ds. współpracy międzynarodowej i programu Erasmus. W roku akademickim 2010/2011 byłem zatrudniony na umowę o dzieło w Instytucie Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego prowadząc zajęcia na kierunku stosunki międzynarodowe oraz na Podyplomowych Studiach Wschodnich.

3. Wskazanie osiągnięcia naukowego wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dn. 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki

Jako osiągnięcie naukowe wskazuję monografię: Rafał Czachor, *Transformacja systemu politycznego Białorusi w latach 1988-2001*, Wydawnictwo Uczelni Jana Wyżykowskiego, Polkowice 2016, ss. 526, ISBN: 978-83-61234-06-7.

4. Charakterystyka osiągnięcia naukowego

Monografia *Transformacja systemu politycznego Białorusi w latach 1988-2001* stanowi zwieńczenie prowadzonych przeze mnie badań nad przemianami społeczno-politycznymi państw postradzieckich ze szczególnym uwzględnieniem Białorusi. Jest ona swoistym podsumowaniem wyników moich dotychczasowych badań nad modelami analizy przemian systemowych państw postradzieckich w oparciu o przykład współczesnej Białorusi.

Ewolucja systemu politycznego Białorusi nie była do tej pory przedmiotem obszerniejszych studiów, zaś indywidualna specyfika i zakres tego procesu były dla mnie ważnymi przesłankami ku podjęciu danego tematu. Do tej pory autorytarny system rządów, który wykształcił się na Białorusi w okresie rządów A. Łukaszenki, omawiano ogólnikowo,

koncentrując się na wybranych zagadnieniach ustrojowych, historycznych bądź socjopolitycznych. Tym samym częsta krytyka systemu politycznego Białorusi ze względu na jego autorytaryzm nie szła w parze z próbami konceptualizacji problemu, odniesienia go do ram teoretycznych i pogłębionymi badaniami. Zarówno specyfika transformacji ustrojowej i funkcjonowania reżimu politycznego Białorusi w kontekście teorii transformacji, jak i przebiegające tam procesy polityczne po upadku Związku Radzieckiego, nie doczekały się bogatej literatury i wciąż cierpią na deficyt naukowych dociekań.

Podkreślić należy, że transformacja systemu politycznego Białorusi charakteryzowała się zmienną dynamiką, istotnymi punktami zwrotnymi, aczkolwiek nie miała charakteru teleologicznego, nie przebiegała według jakiegoś założonego schematu, ku oczekiwanemu celowi. W przypadku Białorusi zagadnienie transformacji systemu politycznego jest bardzo blisko powiązane z aktualnym zwłaszcza w I połowie lat 90. problemem dychotomicznej wizji państwa i społeczeństwa, postrzegania jego kultury, języka w geopolitycznym kontekście wyboru pomiędzy Wschodem i Zachodem.

Rozważania podjęte w pracy skupilem na analizie kwestii teoretycznych związanych z zagadnieniem trwałości systemu politycznego w ujęciu funkcjonalistycznym, modelami badań procesów transformacji systemowej, jak i na zagadnieniach empirycznych odnoszących się do przesłanek, przebiegu i efektów transformacji systemu politycznego Białorusi w latach 1988-2001. Początkową cezurę badania wyznacza XIX Konferencja Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego, która była istotnym krokiem ku demokratyzacji i liberalizacji w ZSRR, cezurę końcową – reelekcja prezydenta A. Łukaszenki. W okresie tym wypracowany został skuteczny model legitymacji władzy prezydenckiej i reprodukcji systemu.

Cele i metody. Głównym celem pracy było przedstawienie i wyjaśnienie procesu transformacji systemu politycznego Białorusi od momentu demokratyzacji i liberalizacji radzieckiego systemu do ustabilizowania spersonalizowanego reżimu autorytarne. Praca ma charakter analityczny a nie faktograficzny, stąd uwaga została zwrócona na dynamikę i przebieg procesu transformacji w kontekście zmian instytucjonalnych oraz zachowań głównych aktorów politycznych, a więc uwarunkowań behawioralnych (procesualnych).

Tak skonstruowany główny cel pracy wymagał realizacji pośrednich zadań badawczych, w tym m.in. krytycznego przedstawienia istniejących podejść analitycznych do transformacji postkomunistycznych, wypracowania własnego modelu badawczego w oparciu o specyfikę przemian systemowych państw byłego ZSRR oraz weryfikacji sformułowanych na potrzeby badania 10 hipotez. Realizacja tych zadań pozwoliła na przetestowanie istniejących teorii transformacji i demokratyzacji na przykładzie współczesnej Białorusi oraz

przybliżenie specyfiki procesów społeczno-politycznych w tym państwie w odniesieniu do szerszego kontekstu przestrzeni postradzieckiej. Tak określone cele pracy zdeterminowały jej interdyscyplinarny – głównie politologiczny, ale również prawno-konstytucyjny i socjologiczny – charakter.

Wkładem w rozwój wiedzy z zakresu nauk o polityce jest zastosowanie w pracy przede wszystkim metody systemowej i funkcjonalnej, odwołującej się do koncepcji Davida Eastona, Talcotta Parsonsa, Karla Deutscha. System polityczny rozumiem jako podsystem społeczny, kompleks względnie trwałych form komunikacji aktorów politycznych pomiędzy sobą oraz otoczeniem w zakresie stosunków władzy. W świetle tego dla wyczerpującej analizy systemu politycznego i jego ewolucji niezbędne było uwzględnienie jego wymiaru instytucjonalnego i behawioralnego, czyli konfiguracji aktorów politycznych, ich interesów i strategii ich realizacji.

W związku z tym w omawianej monografii oparłem się na paradygmacie neoinstytucjonalnym. Neoinstytucjonalizm rozpatruje system polityczny i jego instytucje w kontekście współistnienia i współdziałania formalnych i nieformalnych „zasad gry”. Instytucje pojmuję on jako: a) zespół formalnych i nieformalnych zasad, norm, zwyczajów warunkujących i regulujących działalność ludzką w sferze polityki; b) wyspecjalizowane organizacje lub inne struktury w określony sposób łączące ludzi; c) stały typ zachowań politycznych wyrażający się w systemie działań zbiorowych, procedurach, mechanizmach. W myśl neoinstytucjonalizmu źródłem reprodukcji instytucji jest legitymacja w świadomości masowej, nie zaś normy prawne, którym – w odróżnieniu od klasycznego instytucjonalizmu – nadaje się mniejszą rolę.

Wkładem pracy w rozwój badań nad systemem politycznym Białorusi jest wykorzystanie dostępnej literatury w języku białoruskim, rosyjskim, angielskim i polskim. Istotnym źródłem wiedzy była niewykorzystywana do tej pory w takim stopniu wydawana na Białorusi w omawianych ramach czasowych prasa codzienna.

Struktura pracy. Praca składa się z wstępnych rozważań nad kategorią systemu politycznego, jego interpretacją w paradygmacie neoinstytucjonalnym i metodami badawczymi, siedmiu rozdziałów i zakończenia. Ma ona strukturę chronologiczno-problemową. Pierwszy rozdział omawia, to czym jest i w jakich warunkach dokonuje się transformacja (podrozdział 1.1), charakteryzuje i próbuje ocenić, jaki paradygmat badań nad transformacją najlepiej odzwierciedla złożoność przemian, które dokonują się w postradzieckich systemach politycznych (podrozdział 1.2) oraz przedstawia na czym polega specyfika transformacji postkomunistycznej (podrozdział 1.3). Rozdział drugi porusza

problem uwarunkowań transformacji systemu politycznego Białorusi zarówno w kontekście czynników natury cywilizacyjno-politycznych, kulturowo-społecznych jak i czynników procesualnych – interesów głównych aktorów politycznych i sposobów ich realizacji. Pierwsze dwa rozdziały dotyczą zatem teoretycznych rozważań o uwarunkowaniach procesu transformacji ustrojowej na przestrzeni postradzieckiej, zwłaszcza na Białorusi. Odniesiono się w nich do istniejących teorii transformacji, uwzględniono cywilizacyjno-kulturowy aspekt ustroju państwa oraz znaczenie kultury politycznej i strategii aktorów politycznych w kontekście zmian systemowych.

Kolejne cztery rozdziały poświęcone są analizie charakteru zmian systemu politycznego Białorusi w latach 1988-2001. W poszczególnych rozdziałach, poruszono zagadnienia zmian instytucjonalnych, w tym: rozwiązania systemowe, konfigurację głównych aktorów politycznych, zmiany w systemie partyjnym, funkcjonowaniu samorządu lokalnego oraz poddano analizie przebieg życia politycznego. Ostatni rozdział przybliży uwarunkowania wewnętrzne (podrozdział 7.1) i zewnętrzne (podrozdział 7.2) wpływające na trwałość ukształtowanego reżimu politycznego i ma charakter podsumowujący. W zakończeniu syntetycznie odniesiono się do postawionych we wstępie hipotez.

Podsumowanie. Użyty w badaniu paradygmat neoinstytucjonalny potwierdził swoją przydatność do badań nad transformacją systemów politycznych. Poprzez analizę systemowo-funkcjonalną wewnętrznych: strukturalnych i behawioralnych (procesualnych) oraz zewnętrznych uwarunkowań transformacji potwierdzono zawarte we wstępie do pracy hipotezy badawcze.

W pracy wskazano, że system polityczny Białorusi w omówionych ramach czasowych cechował się dynamiką, tracąc równowagę i dążąc do jej odzyskania, lecz nie dochodziło do gwałtownych napięć i kryzysów, których skala czyniłaby system jako całość dysfunkcyjnym. Dotyczy to całego omawianego okresu lat 1988-2001. Wynikało to z zasadniczej ciągłości i utrzymania bazy społecznej systemu, kultury politycznej, konstelacji czołowych aktorów biorących udział w grze politycznej oraz używanych przez nich mechanizmów mobilizacji społecznej. Oznacza to, że w procesie transformacji systemowej Białoruś nie doznała tak poważnych wstrząsów i kryzysów, jak było np. w przypadku Litwy czy Ukrainy.

W omawianym okresie zmiany dotyczące funkcjonowania systemu politycznego Białorusi były związane z ewolucją zasad gry politycznej oraz dostępem do przestrzeni politycznej a także ewolucją środowiska międzynarodowego i jego polityki wobec Białorusi, a więc elementu tworzącego otoczenie zewnętrzne systemu. Przełomowym wydarzeniem dla

systemu politycznego Białorusi była inkorporacja do konstelacji aktorów politycznych w 1994 roku prezydenta, który wraz ze swoim zapleczem dążył do koncentracji prerogatyw decyzyjnych i marginalizacji znaczenia innych podmiotów życia politycznego. Nienaruszenie *status quo* większej części dawnej nomenklatury stało się ważnym elementem petryfikacji rządów prezydenckich. W okresie rządów A. Łukaszenki powstała specyficzna relacja władzy ze społeczeństwem, określana przy pomocy pojęć populizmu i plebiscytarności, w której klientelistyczne postawy tego ostatniego warunkowały trwanie reżimu.

Oryginalnym wkładem pracy jest wyróżnienie w omawianych ramach czasowych 4 okresów transformacji systemu: lata 1988-1991, 1991-1994, 1994-1996 oraz 1996-2001. W latach 1988–1991 transformacja systemu politycznego Białoruskiej SRR dokonywała się w nurcie wydarzeń politycznych na skalę całego ZSRR, zaś elity miejscowe nie były zainteresowane wspieraniem reformatorskiego nurtu M. Gorbaczowa. Ze względu na utrzymującą się stabilność i sprawność systemu społecznego, niemalże do rozpadu ZSRR, Białoruś oponowała tendencjom emancypacyjnym. Nie sprzyjał im również brak ruchu dysydenckiego, jak i skrzydła liberalno-narodowego w szeregach Komunistycznej Partii Białorusi. Demokratyzacja ustroju Białorusi w latach 1991–1994, w tym ogłoszenie niepodległości, była rozwiązaniem przejściowym, mającym pozwolić dawnej nomenklaturze na zachowanie uprzywilejowanej pozycji oraz doprowadzić do odnowienia *status quo* w postaci ustabilizowania nowych rozwiązań systemowych. A. Łukaszenko wygrał wybory prezydenckie w lipcu 1994 roku umiejętnie wykorzystując nastroje społeczne i nieporuszenie w dyskursie politycznym lat poprzednich, toczonym pomiędzy partią władzy a opozycją narodową, rzeczywistych problemów obywateli, głównie związanych z ich pauperyzacją. Okres lat 1994–1996 charakteryzował się wypracowywaniem nowego mechanizmu rządzenia oraz modelu relacji pomiędzy prezydentem a parlamentem. Zmiana konfiguracji aktorów politycznych oraz znaczące pogorszenie poziomu dyskursu i kultury politycznej dokonywało się w atmosferze poważnego konfliktu. Celem prezydenta było sprawowanie niekontrolowanej władzy prawodawczej, wykonawczej i sędowniczej za pośrednictwem podległych mu struktur, w tym głównie „pionu” prezydenckiego.

Po referendum listopadowym w 1996 roku na Białorusi ukształtował się autorytarny system rządów, stanowiąc czwarty etap procesu transformacji systemu politycznego. Jego zasadniczym rezultatem stało się zmarginalizowane znaczenia opozycji politycznej na gruncie formalnym i nieformalnym. Charakteryzując przebieg tego procesu w pracy bliżej omówiono zjawiska ograniczenia pluralizmu i przestrzeni aktywności aktorów politycznych, zamrożenia procesu kształtowania się systemu partyjnego oraz samorządu lokalnego, ponownej

ideologizacji życia publicznego, obniżenie poziomu dyskursu politycznego. Nastąpiło ograniczenie regulacyjnej funkcji systemu prawnego i zwiększenie jego funkcji instrumentalnej w celu kontroli nad społeczeństwem. Opozycja, wskutek własnych słabości i celowych działań obozu władzy, uległa rozdrobnieniu, pogrążyła się w kryzysie ideowym i organizacyjnym. Nie została ona jednak przez władze całkowicie wyeliminowana z życia politycznego Białorusi, odgrywając istotną rolę w odnawianiu legitymacji przez rządzących.

W latach 1996-2001 rządzący wypracowali skuteczny model własnej legitymacji. System nie poszukiwał swoich historycznych źródeł, nawet nie nawiązując bezpośrednio do ZSRR, mimo że podkreślał symboliczną lojalność wobec jego doświadczenia.

W pracy wskazano, że państwo prowadziło konsekwentną politykę wnikania i strukturyzacji aktywności społecznej tworząc rozmaite instytucje społeczne oraz ograniczało – choć nie zlikwidowało – możliwości działalności opozycyjnej. Koncentracja reżimu na aspekcie funkcjonalnym, konsekwentna eliminacja potencjalnych źródeł napięcia dla systemu i jego niestabilności była główną przesłanką jego trwałości do roku 2001, ale także determinowała rozwój w kolejnych latach.

5. Charakterystyka pozostałych osiągnięć naukowych

W czasie studiów na kierunku stosunki międzynarodowe, w lutym-marcu 2005 roku, odbyłem staż na Wydziale Stosunków Międzynarodowych Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego (w ramach trójstronnej umowy o współpracy pomiędzy Instytutem Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego, Wydziałem Stosunków Międzynarodowych Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego oraz bydgoską fundacją „Dialog”). Pobyt ten zaowocował skryształizowaniem się moich zainteresowań badawczych, co przejawiało się następnie w tematyce pracy magisterskiej i doktorskiej, a które konsekwentnie rozwijam do tej pory. Zainteresowania te dotyczą problematyki przemian społeczno-politycznych państw powstałych po rozpadzie ZSRR (w swoich badaniach do państw postradzieckich nie zaliczam Litwy, Łotwy i Estonii) i można je podzielić na 3 obszary tematyczne:

- 1) transformacja systemów politycznych państw postradzieckich (ze szczególnym uwzględnieniem Białorusi, państw i tzw. parapaństw Kaukazu Południowego, także w kontekście polskich doświadczeń transformacyjnych);
- 2) polityka zagraniczna i bezpieczeństwa państw postradzieckich oraz wschodnia polityka Polski;

3) kształtowanie się i funkcjonowanie samorządu terytorialnego w państwach postradzieckich.

Ad 1) Głównym obszarem moich badań jest zagadnienie transformacji systemów politycznych państw postradzieckich. Skupiam się głównie na analizie uwarunkowań przemian oraz ich efektów. Badania prowadzę w oparciu o paradygmat neoinstytucjonalny, przychylając się do sądu, że oddzielne rozpatrywanie czynników instytucjonalnych i behawioralnych nie pozwala na skuteczną analizę procesów transformacji. Z tego powodu w badaniach nad systemami politycznymi dużą uwagę poświęcam uwarunkowaniom kultury politycznej, interesom poszczególnych aktorów politycznych. Zagadnienie to rozwijałem w artykułach: R. Czachor, *Główne tendencje w procesach kształtowania się systemów politycznych państw poradzieckich*, „Przegląd Wschodnioeuropejski” 2015, nr V/II, s. 85-98, ISSN 2081-1128 (10 pkt.); P. Чахор, «Учредительные» выборы и их значение для процесса трансформации политических систем государств Центральной Европы, „Политическая концептология: журнал междисциплинарных исследований” 2015, nr 1 (январь-март), s. 321-236, ISSN 2218-5518; R. Czachor, *Rola czynnika społeczno-kulturowego w procesie transformacji systemów politycznych państw postradzieckich* [w:] T. Ambroziak, A. Czwołek, S. Gajewski, M. Nowak-Paralusz (red.), *Procesy integracyjne i dezintegracyjne na obszarze postradzieckim. Próba bilansu*, Toruń 2015, s. 286-300; R. Czachor, *Modele badań procesów transformacji systemów politycznych państw postradzieckich* [w:] T. Ambroziak, A. Czwołek, S. Gajewski, M. Nowak-Paralusz (red.), *Procesy integracyjne i dezintegracyjne na obszarze postradzieckim. Próba bilansu*, Toruń 2015, s. 15-30; R. Czachor, *Postradziecka trauma jako bariera demokratyzacji Białorusi*, „Miscellanea Posttotalitariana Wratislaviensa” 2014, nr 2, s. 355-366, ISSN: 2353-8546; P. Чахор, *Эволюция отношений между парламентом и президентом в Польше в период трансформации*, „Вестник Томского государственного университета. Философия. Социология. Политология” 2014, № 3 (27), s. 12-18, ISSN 1998-863X; R. Czachor, *Elity polityczne Białorusi wobec procesu transformacji systemowej w latach 1990-1994*, „Białoruskie Zeszyty Historyczne” 2014, nr 41, s. 169-179, ISSN 1232-7468 (5 pkt.); R. Czachor, *Transformacja systemu politycznego Białorusi w latach 1990-1996*, „Przegląd Wschodnioeuropejski” 2014, nr V/1, s. 31-44, ISSN 2081-1128 (8 pkt.); R. Czachor, *Elity polityczne Osetii Południowej wobec idei niepodległości*, „Nowa Polityka Wschodnia” 2014, nr 1(6), s. 50-64, ISSN 2084-3291 (4 pkt.); R. Czachor, *Elekcja prezydencka w Republice Białoruś w 1994 roku. Polityczno-społeczne przesłanki sukcesu Aleksandra Łukaszenki* [w:]

A. Meller, J. Rak, A. Wielomski (red.), *Białoruś – co się tam dzieje? Sytuacja polityczna na przełomie XX i XXI wieku*, Warszawa 2013, s. 107-148, ISBN 978-83-64037-70-2.

Szczególnie produktywne podejście to okazało się w analizie systemów politycznych tzw. parapaństw kaukaskich: Abchazji, Osetii Południowej i Republiki Górskiego Karabachu (R. Czachor, *Abchazja, Osetia Południowa, Górski Karabach: geneza i funkcjonowanie systemów politycznych*, Wrocław 2014). Analiza systemów politycznych tych parapaństw, do tej pory niebędąca polem głębszych zainteresowań badaczy, przyniosła ustalenia, że ich ramy ustrojowe oraz praktyka procesów politycznych nie odbiegają od zjawisk mających miejsce na całym obszarze byłego ZSRR, aczkolwiek dużą rolę odgrywają mechanizmy nieformalne oraz klanowość życia publicznego.

W ślad za wieloma badaczami przychyliam się do stwierdzenia, że państwa postradzieckie wykształciły względnie trwałe systemy niedemokratyczne, których istota opiera się na dążeniu do bezalternatywnych rządów prezydenckich oraz kluczowej roli zjawisk nieformalnych dla procesów politycznych. Tezę tę rozwinąłem, podejmując próbę przeniesienia do badań nad obszarem postradzieckim paradygmatu neopatrymonialnego, stosowanego głównie do analizy postkolonialnych państw afrykańskich i praktycznie nieużywanego w polskiej literaturze przedmiotu (głównie: R. Czachor, *Postradzieckie reżimy polityczne w perspektywie neopatrymonialnej. Wstęp do badań*, Wrocław 2015). Rozwijając podejmowane w tym zakresie próby m.in. Henry Hale'a i Oleksandra Fisuna, zaproponowałem typologię postradzieckich reżimów neopatrymonialnych, wśród których można wyróżnić reżim oligarchiczny, biurokratyczny oraz sultanistyczny. Dotychczasowe rezultaty badań w tym paradygmacie wskazują, że może być on produktywną alternatywą (bądź uzupełnieniem) wobec przedłużających się w środowisku naukowym dyskusji nad różnymi typami reżimów autorytarnych.

Ad 2) Kontynuując podjęte w pracy doktorskiej badania nad polityką zagraniczną Białorusi obecnie rozwijam i rozszerzam je na problematykę bezpieczeństwa i stosunków międzynarodowych na obszarze postradzieckim. W badaniach nad współczesną polityką zagraniczną Białorusi analizuję podstawy konceptualne oraz efektywność realizacji tzw. „polityki wielowektorowości” (m.in. artykuły: R. Czachor, *Miejsce Ukrainy w białoruskiej polityce wielowektorowości* [w:] T. Ambroziak, A. Czwołek, S. Gajewski, M. Nowak-Paralusz (red.), *Solidarność a demokracja. 25 lat transformacji postkomunistycznej*, Toruń 2015, s. 135-146, ISBN: 978-83-8019-059-7; P. Чахор, *Векторы политики безопасности Республики Беларусь* [w:] З. Станкевич, Т. Стемневски, А. Шабацюк (ред.), *Безопасность постсоветского пространства: новые вызовы и угрозы*, Люблин-Москва

2014, ISBN 978-83-8061-008-8; R. Czachor, *Rola Chińskiej Republiki Ludowej w polityce bezpieczeństwa narodowego Republiki Białoruś* [w:] J. Kajetanowicz (red.), *Bezpieczeństwo współczesnego świata. Międzynarodowe uwarunkowania polityczne i wojskowe*, Poznań 2013, s. 93-106, ISBN 978-83-61449-92-8; R. Czachor, *Główne kierunki polityki zagranicznej Republiki Białoruś w okresie prezydentury A. Łukaszenki w latach 1994-2011*, „Wschodnioznawstwo” 2011, s. 9-22, ISSN 2082-7695; R. Czachor, *Białoruska polityka neutralności i bezatomowości*, „Studia z nauk społecznych. Zeszyty Naukowe Dolnośląskiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach” 2011, s. 97-106, ISSN 2082-7547 (3 pkt.); R. Czachor, *Polityka wielowektorowości Republiki Białoruś – geneza, podstawy konceptualne, przykłady realizacji*, „Wrocławski Przegląd Międzynarodowy” Nr 1/2011, Rok V, s. 53-73, ISSN 1898-0317 (2 pkt.); R. Czachor, *Polityka Republiki Białoruś wobec Wspólnoty Niepodległych Państw* [w:] T. Kapuśniak (red.), *Wspólnota Niepodległych Państw. Fragmentacja - bezpieczeństwo - konflikty etniczne*, Tom 1, Lublin-Warszawa 2011, s. 67-76, ISBN 978-83-60695-55-5.

W odniesieniu do kwestii przetrwania parapaństw kaukaskich analizuję stopień ich zależności od czynników zewnętrznych (patronatu) oraz podatność na ewentualne działania reintegracyjne ze strony państw macierzystych. W badaniach nad konfliktem karabaskim analizuję społeczne tło konfliktu i jego znaczenie w bieżącej polityce stron sporu, interesy mocarstw w regionie a także próbuję zastosować koncepcję konfliktu asymetrycznego (artykuły: R. Czachor, *Kwestia kurdyjska w stosunkach ormiańsko-azerbejdżańskich*, „Przegląd Orientalistyczny” 2015, nr 1-2, s. 29-41, ISSN 0033-2283 (10 pkt., lista ERIH); R. Czachor, *Dynamika inicjatyw międzynarodowych na rzecz regulacji konfliktu w Górskim Karabachu*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Lądowych” 2014, nr 3 (173), s. 5-19, ISSN: 1731-8157 (4 pkt.); R. Czachor, *Pomiędzy stabilnością a niepewnością: szanse petryfikacji parapaństw Kaukazu Południowego* [w:] J. Karwat (red.), *Bezpieczeństwo współczesnego świata. Historia, wyzwania, konflikty zbrojne*, Poznań 2014, s. 63-75, ISBN: 978-83-61449-41-6).

Do tego obszaru zainteresowań zaliczam także polską politykę wschodnią. W pracach na ten temat dokonuję krytycznego przeglądu ewolucji założeń polskiej polityki wobec państw postradzieckich oraz ich realizacji. Należą do nich artykuły: P. Чахор, *Место стран Южного Кавказа во внешней политике Польши*, „Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия История, Политология, Экономика, Информатика” 2015, nr 1 (198), s. 189-195, ISSN 2075-4558; R. Czachor, *Polska polityka wschodnia po wstąpieniu do Unii Europejskiej. Bilans dziesięciolecia* [w:] P. Kuczma (red.),

Polska wobec standardów Unii Europejskiej, Polkowice 2015, s. 221-236, ISBN: 978-83-61234-03-6; Р. Чахор, *Армянский вопрос в общественно-политической жизни современной Польши*, „Вестник Российско-Армянского (Славянского) Университета. Серия гуманитарные и общественные науки” 2014, nr 3, s. 33-40, ISSN: 1829-0450; R. Czachor, *Stosunki polsko-białoruskie* [w:] M.S. Wolański (red.), *Polityka zagraniczna Polski w latach 2004-2011*, Polkowice 2013, s. 263-278, ISBN 978-83-61234-61-6; R. Czachor, *Miejsce Republiki Białoruś w polskiej polityce wschodniej. Bilans 20-lecia*, „Wrocławski Przegląd Międzynarodowy” Nr 2/2011, Rok V, s. 133-148, ISSN 1898-0317 (2 pkt.); R. Czachor, *Miejsce Federacji Rosyjskiej w polskiej polityce wschodniej. Bilans 20-lecia*, „Wrocławski Przegląd Międzynarodowy” Nr 2/2011, Rok V, s. 109-131, ISSN 1898-0317 (2 pkt.).

Ad. 3) Problem decentralizacji władzy i funkcjonowania instytucji samorządu lokalnego jest blisko związany z zagadnieniem demokratyzacji ustroju. W przypadku państw postradzieckich procesy kształtowania się instytucji samorządu lokalnego wciąż mają niezakończony charakter. Badając tę problematykę, charakteryzuję istniejące rozwiązania ustroju samorządu lokalnego, oceniam jego funkcjonalność, wiążąc zakres samorządności ze stopniem demokratyzmu danego państwa. Wskazuję, że instytucje samorządu lokalnego w państwach postradzieckich mają ograniczone kompetencje, nierealizowana jest zasada subsydiarności, zaś władze państwowe są zainteresowane utrzymaniem centralizacji.

W zakresie tym opublikowałem następujące prace: R. Czachor, *Ustrój samorządu lokalnego w Armenii*, „Samorząd Terytorialny” 2015, nr 9, s. 69-79, ISSN 0867-4973 (11 pkt.); R. Czachor, *Uwarunkowania prawne i problemy w funkcjonowaniu samorządu lokalnego w Azerbejdżanie* [w:] J. Marszałek-Kawa, M. Popławski (red.), *Spoleczeństwo i polityka. Doświadczenia i wyzwania. Księga dedykowana prof. A. Lutrzykowskiemu*, Toruń 2015, s. 241-255, ISBN: 978-83-80192-95-9; R. Czachor, *Historyczne źródła instytucji samorządu terytorialnego w Rosji*, „Rocznik Instytutu Polsko-Rosyjskiego” 2015, nr 1 (8), s. 173-187, ISSN 2084-1701 (6 pkt.); R. Czachor, *Reformy samorządu lokalnego w procesie demokratyzacji Gruzji* [w:] W. Olszewski, M. Adamczyk (red.), *Spoleczności lokalne jako 'miejsca' zmian. Teoria i praktyka*, Polkowice 2015, s. 175-193, ISBN: 978-83-61234-05-0; Р. Чахор, *Формирование местного самоуправления в современной Польше* [w:] И.А. Ветренко (red.), *Развитие политических институтов и процессов. Зарубежный и отечественный опыт*, Омск 2014, s. 86-94; R. Czachor, *Uwarunkowania prawne funkcjonowania samorządu lokalnego w Republice Białoruś* [w:] J. Wojnicki (red.),

Europejskie modele samorządu terytorialnego. Stan obecny i perspektywy, Warszawa 2014, s. 189-210, ISBN 978-83-7545-509-0.

Regularnie publikuję recenzje aktualnych prac z zakresu polityki wewnętrznej i stosunków międzynarodowych państw obszaru b. ZSRR. Najczęściej są to prace wydane w języku rosyjskim lub angielskim i mniej dostępne polskim czytelnikom. Wśród nich są m.in.: A. Wilson, *Belarus. The Last European Dictatorship*, Yale University Press, New Haven-London 2011 – recenzja, „Nowa Polityka Wschodnia” 2013, nr 4, s. 275-279, ISSN 2084-3291; B. Bennett, *The Last Dictatorship in Europe: Belarus Under Lukashenko*, Columbia University Press, New York 2011 – recenzja, „Białoruskie Zeszyty Historyczne” 2013, nr 39, s. 290-293, ISSN 1232-7468; R. Rose, W. Mishler, N. Munro, *Popular Support for an Undemocratic Regime. The Changing Views of Russians*, Cambridge 2011 – recenzja „Rocznik Instytutu Polsko-Rosyjskiego” nr 1 (4) 2013, s. 183-188, ISSN 2084-1701; Д.Е. Фурман, *Движение по спирали. Политическая система России в ряду других систем*, Издательство “Весь мир”, Москва 2010 – recenzja, „Rocznik Instytutu Polsko-Rosyjskiego” 2012, nr 2(3), s. 151-158, ISSN 2084-1701; В. Карбалевич, *Александр Лукашенко. Политический портрет*, Издательство Партизан, Москва 2010 – recenzja, „Wrocławski Przegląd Międzynarodowy” 2011, nr 3, rok V, s. 277-279, ISSN 1898-0317; *Внешняя политика Республики Беларусь в 2000-е годы*, А. Шарапо (ред.), Минск 2010 – recenzja „Wschodnioznawstwo” 2011, s. 247-252, ISSN 2082-7695.

Podsumowując, w okresie po uzyskaniu stopnia doktora opublikowałem w zakresie nauk o polityce 4 monografie (w tym zmienioną i zaktualizowaną wersję rozprawy doktorskiej), pod moją redakcją ukazała się 1 praca zbiorowa, ponadto jestem autorem 17 rozdziałów w pracach zbiorowych (z tego 3 w językach kongresowych: rosyjski i angielski); 28 artykułów w periodykach naukowych (z tego 7 w językach kongresowych: rosyjski i angielski, w tym 1 artykuł we współautorstwie), 26 recenzji i artykułów recenzyjnych aktualnych książek z zakresu politologii, głównie zagranicznych, 4 publikowanych referatów konferencyjnych (wszystkie w j. rosyjskim), ponadto 4 tłumaczeń dokumentów, głównie konstytucji, oraz 8 artykułów prasowych. Prace te opublikowane były w monografiach zbiorowych i periodykach wydawanych przez uniwersytety w Polsce, Rosji, Białorusi, Armenii, Rumunii i na Ukrainie. Pełny spis publikacji zawiera załącznik.

Poza dyscypliną nauk o polityce lokują się moje poboczne zainteresowania dotyczące odzwierciedlenia zjawisk społeczno-politycznych w literaturze rosyjskiej oraz glottodydaktyki języka rosyjskiego, zwłaszcza dla studentów politologii. W tym zakresie

opublikowałem 1 monografię, 1 rozdział w pracy zbiorowej i 2 artykuły w periodykach, współredagowałem 1 pracę zbiorową (wszystkie wymienione prace w języku rosyjskim).

Wskaźnik cytowań – sumaryczny indeks Hirscha, według Google Scholar (na podstawie kwerendy przy zastosowaniu aplikacji Publish or Perish, stan na 20.01.2016 roku), wynosi 3, w tym dla „rafał czachor” = 2; dla „paфaл чaxop” = 1.

6. Współpraca z instytucjami naukowymi, staże, projekty badawcze

Prowadzone przeze mnie badania i publikacja ich wyników możliwe były dzięki stałej współpracy z uczelniami i innymi jednostkami badawczymi spoza Polski. W większości przypadków były to inicjowane przeze mnie przedsięwzięcia indywidualne, w kilku – przedsięwzięcia zespołowe, włączające naukowców z Armenii, Rosji, Rumunii, Włoch, Portugalii i Danii.

W okresie po uzyskaniu stopnia doktora odbyłem następujące staże naukowe:

- wrzesień 2011 – staż w Tomskim Państwowym Uniwersytecie Pedagogicznym (Rosja), Fakultet Historyczno-Filologiczny;
- czerwiec 2012 – staż w Białoruskim Uniwersytecie Państwowym w Mińsku, Wydział Stosunków Międzynarodowych;
- wrzesień 2014 – staż w Rosyjsko-Ormiańskim (Słowiańskim) Uniwersytecie w Erywaniu (Armenia), Instytut Prawa i Polityki;
- kwiecień 2015 – staż w Lwowskim Uniwersytecie Narodowym im. Iwana Franki (Ukraina), Wydział Stosunków Międzynarodowych;
- sierpień-wrzesień 2015 – staż w Tomskim Uniwersytecie Państwowym (Rosja), Katedra Politologii;
- październik 2015 – staż w Białoruskim Uniwersytecie Państwowym w Mińsku, Wydział Stosunków Międzynarodowych.

Trzykrotnie byłem stypendystą programu Erasmus dla pracowników dydaktycznych, wizytując uczelnie zagraniczne: Uniwersytet w Piteszti (2012) oraz Uniwersytet w Debreczynie (2014, 2015).

W latach 2013-2014 koordynowałem ze strony Dolnośląskiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach projekt *DEMOS: Democratic governance and social responsibility for a better and secure Europe* realizowany w ramach Erasmus Intensive Programme. Uczelniami tworzącymi konsorcjum były, oprócz DWSPiT w Polkowicach, Uniwersytet w Piteszti (Rumunia), Uniwersytet w Maceracie (Włochy), Politechnika w Bragancy (Portugalia) i Lillebaelt Academy of Professional Higher Education (Dania). W

ramach tego projektu utworzyłem program i prowadziłem zajęcia zatytułowane *Basic terms and conceptual delimitations on European and national governance*.

W okresie po uzyskaniu stopnia doktora zrealizowałem kilka projektów badawczych, które finansowane były ze źródeł krajowych i zagranicznych (Szwajcaria, Rosja):

- 2013-2015 – „Transformacja systemu politycznego Białorusi w latach 1988-2001” (kierownik projektu). Cel projektu: badania nad przemianami politycznymi na Białorusi w ujęciu neoinstytucjonalnym, przygotowanie i wydanie monografii poświęconej temu zagadnieniu. Jednostka finansująca: DWSPiT w Polkowicach.

- 2013-2014 – „Niepodległe, nieuznawane. Systemy polityczne parapaństw kaukaskich” (kierownik projektu). Cel projektu: badania nad swoistymi cechami systemów politycznych Abchazji, Osetii Pd. oraz Republiki Górskiego Karabachu, szansami i zagrożeniami dla ich przetrwania, publikacja wyników w postaci monografii. Jednostka finansująca: fundacja Instytut Polsko-Rosyjski.

- 2014 – “De Facto Entities in the Post-Soviet Space: Dynamics and Prospects” (uczestnik projektu prowadzonego przez The Caucasus Institute). Cel projektu: organizacja konferencji naukowej, stworzenie sieci badaczy zajmujących się problematyką związaną z funkcjonowaniem tzw. parapaństw oraz publikacja wyników badań. Uczestniczyli w nim naukowcy m.in. z Armenii, Rosji, Wlk. Brytanii, USA, Litwy. Jednostka finansująca: Academic Swiss Caucasus Net.

- 2014 – „Armenia i Górski Karabach w procesach transformacji społecznej i politycznej” (kierownik projektu). Cel projektu: opracowanie koncepcji i wydanie pracy zbiorowej prezentującej przemiany społeczno-polityczne w Armenii i Górskim Karabachu po 1991 roku. Uczestniczyli w nim naukowcy m.in. z Narodowej Akademii Nauk Armenii, Erywańskiego Uniwersytetu Państwowego, Instytutu Kaukaskiego. Jednostka finansująca: fundacja Instytut Polsko-Rosyjski.

- 2015 – „Reżimy polityczne państw b. ZSRR w ujęciu neopatrymonialnym” (kierownik projektu). Cel projektu: analiza możliwości zastosowania paradygmatu neopatrymonialnego do badań nad obszarem postradzieckim, opracowanie typologii postradzieckich reżimów neopatrymonialnych, publikacja wyników w postaci monografii. Jednostka finansująca: fundacja Instytut Polsko-Rosyjski.

- 2015-2016 – „Славянские диаспоры г. Томска в историко-этнографическом аспекте” (wykonawca grantu, kierownik – doc. dr Tatiana Gonczarowa). Cel projektu: charakterystyka rozwoju i obecnego funkcjonowania słowiańskich mniejszości

narodowych w Tomsku, identyfikacja szans i zagrożeń na poziomie organizacyjno-instytucjonalnym, wskazanie na możliwości zastosowania dobrych praktyk „trzeciego sektora”. Jednostka finansująca: Российский Гуманитарный Научный Фонд (РГНФ).

W ramach pełnionych na Uczelni Jana Wyżykowskiego obowiązków odpowiadam za utrzymanie i rozwój współpracy naukowo-dydaktycznej z uczelniami partnerskim. Jest to: Uniwersytet Zachodnioczeski w Pilźnie, Uniwersytet w Izmirze, Uniwersytet w Nikozji, Uniwersytet w Debreczynie, Uniwersytet w Piteszti, Uniwersytet Ekonomiczny w Warnie, z którymi współpraca odbywa się w ramach programu Erasmus+ oraz Lwowski Uniwersytet Narodowy im. I. Franki, Międzynarodowy Uniwersytet Społeczeństwa, Człowieka i Przyrody w Dubnej, Rosyjski Uniwersytet Ekonomiczno-Handlowy filia w Dmitrowie, Ormiańsko-Rosyjski (Słowiański) Uniwersytet w Erywaniu – w ramach umów dwustronnych.

7. Praca dydaktyczna

W okresie po uzyskaniu stopnia doktora prowadziłem zajęcia dydaktyczne w Dolnośląskiej Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach na kierunku stosunki międzynarodowe na studiach I i II stopnia (w tym 3 przedmioty w języku angielskim), na kierunku administracja na studiach I stopnia a także w ramach umowy o dzieło na Uniwersytecie Wrocławskim na kierunku stosunki międzynarodowe, na studiach II stopnia oraz na Podyplomowych Studiach Wschodnich. Od 2010 roku prowadziłem następujące zajęcia:

wykłady:

1. Współczesne systemy polityczne, DWSPiT
2. Teoria stosunków międzynarodowych, DWSPiT
3. Międzynarodowe stosunki polityczne, DWSPiT
4. Międzynarodowe stosunki kulturalne, ISM UW
5. Polityka zagraniczna Polski, DWSPiT
6. Polityka regionalna, DWSPiT
7. Protokół dyplomatyczny, DWSPiT

ćwiczenia:

1. Współczesne systemy polityczne, DWSPiT
2. Geografia polityczna i ekonomiczna, DWSPiT
3. Teoria stosunków międzynarodowych, DWSPiT
4. Międzynarodowe stosunki polityczne, DWSPiT
5. Polityka zagraniczna Polski, DWSPiT

6. Polityka regionalna, DWSPiT
7. Protokół dyplomatyczny, DWSPiT

seminarium:

1. Seminarium licencjackie, DWSPiT

konwersatoria:

1. Współczesna literatura i sztuka w Rosji, na Białorusi i Ukrainie, ISM UWr
2. Polityka kulturalna państw postradzieckich, ISM UWr
3. Systemy polityczne i gospodarcze państw WNP, DWSPiT
4. Bliski i Środkowy Wschód w stosunkach międzynarodowych, DWSPiT
5. Problemy narodowościowe, DWSPiT
6. Dyplomacja publiczna, DWSPiT
7. Polityka wewnętrzna i sprawiedliwości UE, DWSPiT
8. Contemporary Politics, DWSPiT
9. Introduction to Social Sciences, DWSPiT
10. Doing business in Poland, Russia, Belarus and Ukraine (wybrane treści), DWSPiT

W okresie tym wypromowałem 7 prac licencjackich w zakresie stosunków międzynarodowych na studiach I stopnia, byłem recenzentem 24 prac licencjackich oraz 23 prac magisterskich.

W roku akademickim 2013/2014 i 2014/2015 na podstawie wyników ewaluacji studenckiej zostałem wybrany nauczycielem roku DWSPiT w Polkowicach.

8. Popularyzacja nauki i działalność organizacyjna

Po uzyskaniu stopnia doktora czynnie uczestniczyłem w 31 konferencjach naukowych, z tego w 10 za granicą (Rosja, Białoruś, Litwa, Armenia), 12 referatów wygłosiłem w językach kongresowych (język rosyjski i angielski). Byłem sekretarzem 1 konferencji naukowej zorganizowanej przez DWSPiT w Polkowicach. Szczegółowe informacje zawiera załącznik.

W czasie zagranicznych staży naukowych prowadziłem warsztaty ze studentami z zakresu współczesnych systemów politycznych oraz stosunków Polski z państwami postradzieckimi. Prowadziłem także gościnne wykłady popularno-naukowe w ramach Dolnośląskiego Festiwalu Nauki w Legnicy i Polkowicach (2014, 2015), na Uniwersytecie w

Białymstoku, na Polkowickim Uniwersytecie Trzeciego Wieku, Głogowskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku oraz w szkołach średnich m.in. w Polkowicach, Głogowie i Chocianowie.

Od 2012 roku jestem członkiem Senatu DWSPiT w Polkowicach (kadencja 2012-2016) a także jestem współodpowiedzialny za organizację procesu dydaktycznego: byłem przewodniczącym komisji ds. wdrażania jakości kształcenia na kierunku stosunki międzynarodowe oraz członkiem zespołu ds. wdrożenia Krajowych Ram Kwalifikacji na studiach I stopnia na kierunku stosunki międzynarodowe (w roku akademickim 2011/2012), w tym autorem opracowań programu i kart przedmiotów oraz zespołu przygotowującego wnioski i dokumentację ws. uruchomienia studiów II stopnia na kierunku stosunki międzynarodowe, w tym autorem opracowań programu i kart przedmiotów. Za pracę dydaktyczną i organizatorską regularnie otrzymywałem nagrody rektora DWSPiT (2011, 2012, 2013, 2014, 2015).

Od 2010 roku jestem zaangażowany w pracę organizacji pozarządowych, odpowiadając za bieżącą działalność oraz koordynację projektów. Koordynowałem m.in. praktyki studenckie, polsko-rosyjskie warsztaty międzykulturowe, cykl kursów języka polskiego w Tomsku oraz wyposażenie stowarzyszenia Tomska Polonia w polskojęzyczny księgozbiór (działania te były współfinansowane przez Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia w Warszawie oraz fundację Polska Miedź).

Jestem redaktorem naczelnym periodyku naukowego *Rocznik Instytutu Polsko-Rosyjskiego* (6 pkt. MNiSzW w 2015 roku) oraz członkiem międzynarodowej rady serii wydawniczej *Biblioteka Instytutu Polsko-Rosyjskiego*, w ramach której do tej pory ukazało się 8 monografii naukowych z zakresu nauk humanistycznych i społecznych. W pracy tej rozwijam kontakty z licznymi badaczami i uczelniami, głównie z Rosji i Ukrainy, szczególnie blisko współpracuję z Tomskim Państwowym Uniwersytetem Pedagogicznym i Tomskim Uniwersytetem Państwowym. Aktywnie działam na rzecz otwartego dostępu do zasobów naukowych. W wyniku tych starań publikacje Instytutu Polsko-Rosyjskiego ukazują się na licencji Creative Commons i są bezpłatnie dostępne w wersji cyfrowej. Na międzynarodowym portalu akademickim (<https://dwspit.academia.edu/RafalCzachor>), udostępniam znaczną część moich prac, z których skorzystało ponad 23 tysiące użytkowników.

Od 2013 roku należę do Rosyjskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, oddział tomski oraz Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, oddział wrocławski.

Od 2015 roku jestem członkiem rady redakcyjnej periodyku naukowego Tomskiego Uniwersytetu Państwowego *Вестник Томского государственного университета*.

Философия. Социология. Политология, wydawanych przez uczelnię, w której pracuję *Zeszytów Naukowych – Studiów z Nauk Społecznych DWSPiT w Polkowicach* (7 pkt. MNiSzW w 2015 roku) oraz członkiem rady naukowej serii „Biblioteka Wschodu” Wydawnictwa Adam Marszałek i Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Jako recenzent zewnętrzny współpracuję z *Białoruskimi Zeszytami Historycznymi*, tom 45 (8 pkt. MNiSzW) oraz redakcją wydawanego przez Tomski Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny periodyku *Томский журнал лингвистических и антропологических исследований*.

W prasie codziennej i popularno-naukowej (w Polsce i Armenii) opublikowałem 8 artykułów dotyczących problematyki wschodnioeuropejskiej.

Rafał Ciechan